

Sva deca imaju pravo da idu u školu, da završe školovanje i dobiju kvalitetno obrazovanje. **Samo kroz obrazovanje deca će ostvariti svoje pune potencijale.** Zbog toga je društvo dužno da svakom detetu u našoj zemlji pruži priliku da se uključi u aktivnosti u vrtiću i školi, da se razvija i uči zajedno sa svojim vršnjacima.

Uključivanje sve dece u obrazovanje postala je zakonska obaveza u Srbiji 2009. godine kada je usvojen **Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja**. Treba naglasiti da je pored uslova za razvoj dece koji garantuje država, važno i da porodična sredina bude podsticajna za učenje, osamostaljivanje i jačanje socijalnih veština dece.

Jednom broju dece potrebna je **dodatna podrška** kako bi se razvijala, učila i bila uključena u zajednicu.

Vaše dete ima pravo da bude ravnopravno sa svom decom, da pohađa vrtić i školu zajedno sa svojim vršnjacima i da bude uključeno u sve aspekte društvenog života.

Šta je dodatna podrška?

Dodatna podrška su programi i usluge na koje dete ima pravo kako bi lakše prevazišlo fizičke i društvene prepreke sa kojima se susreće. Dodatna podrška treba da olakša napredovanje u školovanju i ukupnom razvoju. U zavisnosti od potreba deteta, programi i usluge dodatne podrške se mogu ostvariti iz tri različita sistema: obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite.

Pravo na dodatnu podršku ima svako dete kome je, usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta, teškoća u učenju ili drugih razloga, podrška potrebna da bi se sa manje teškoća razvijalo i uključilo u obrazovanje i zajednicu. Dodatna podrška se obezbeđuje bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Ko procenjuje koja je vrsta dodatne podrške potrebna detetu?

Potrebu za dodatnom podrškom procenjuje i predlaže **interresorna komisija (IRK)**. Interresorna komisija postoji u svakoj opštini/gradu u Republici Srbiji.

Interresorna komisija predlaže programe i usluge neophodne za maksimalni razvoj deteta, u skladu sa njegovim/njenim mogućnostima i potpuno uključivanje u zajednicu u kojoj dete živi.

Interresorna komisija ima 5 članova i nju čine:

3 stalna člana (predstavnici sistema obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite koji su zaposleni u odgovarajućim ustanovama u vašoj opštini ili gradu)	2 povremena člana (dva profesionalca koja dobro poznaju vaše dete)
---	--

Član IRK je i predstavnik lokalne samouprave – koordinator.

Kako pokrenuti postupak procene potrebe za dodatnom podrškom?

Najjednostavniji način je da se obratite koordinatoru interresorne komisije u vašoj opštini/gradu, koji će vam dati sve potrebne informacije o postupku.

Vi, kao roditelj ili staratelj, možete da se obratite i izabranom lekaru (pedijatru) i tražite pokretanje postupka za ostvarivanje dodatne podrške za svoje dete.

Osim vas, vaspitač, nastavnik ili profesor vašeg deteta, lekar ili voditelj slučaja u centru za socijalni rad, mogu da prepoznaju potrebu vašeg deteta za dodatnom podrškom, i uz vašu pisanu saglasnost pokrenu postupak procene.

Važno je da znate da postupak procene potreba za dodatnom podrškom detetu ne može da se pokrene niti okonča bez saglasnosti roditelja ili staratelja!

Na koji način IRK utvrđuje i predlaže dodatnu podršku detetu?

Članovi IRK kao predstavnici tri sistema, iz različitih uglova sagledavaju aktuelnu situaciju i potrebe deteta za dodatnom podrškom. Oni donose svoje mišljenje na osnovu:

- Razgovora sa roditeljima, detetom, stručnjacima i drugim osobama iz detetovog okruženja;

- Posmatranja deteta u njegovom prirodnom okruženju;
- Uvida u medicinsku, školsku i drugu dokumentaciju deteta.

Tokom procesa procene potreba za dodatnom podrškom, IRK je dužan da obezbedi:

- 1) **da se posmatranje deteta i razgovor sa detetom obavi u za njega, bezbednom, prijatnom i prirodnom okruženju: na primer, u vrtiću, u odeljenju, u porodici;**
- 2) **da roditelj/staratelj može da prisustvuje svim sastancima interresorne komisije i da se uvažava njegovo mišljenje;**
- 3) **da se tokom postupka procenjivanja poštuje privatnost i dostojanstvo deteta i porodice;**
- 4) **da je postupak procene na jeziku koji i dete i roditelj najbolje razumeju;**
- 5) **da se postupak procene odloži ukoliko je dete uznemireno ili bolesno;**
- 6) **da roditelj, ukoliko želi, predloži osobu od poverenja (član porodice, prijatelj, stručnjak) koja će biti uz dete tokom procesa procene.**

Koja je vaša uloga u radu IRK?

Vi i članovi vaše porodice najbolje poznajete dete i treba da pružite što više informacija članovima IRK o tome kako dete raste i kako se razvija, u kakvim uslovima živi, šta voli, sa kim se druži, kako se ponaša u različitim situacijama, koje su njegove veštine i sposobnosti, koje su teškoće sa kojima se suočava, u čemu mu je potrebna podrška, kao i o svemu drugom što smatrate da je važno.

Roditelj/staratelj ima pravo i obavezu da bude uključen u ceo proces i učestvuje na sastancima IRK.

Mišljenje roditelja mora da bude saslušano i uvaženo.

Roditelj svojim potpisom daje saglasnost na mišljenje IRK i individualni plan podrške detetu.

Šta je rezultat postupka procene IRK?

1. Mišljenje IRK o potrebnoj dodatnoj podršci

Mišljenje IRK sadrži obrazloženje i zajednički stav svih članova IRK o tome koja vrsta dodatne podrške je detetu potrebna.

2. Individualni plan podrške

IRK predlaže individualni plan podrške za dete i u njemu navodi konkretne usluge koje treba pružiti detetu, odgovorne institucije i osobe za sprovođenje tih usluga, kao i rokove za ostvarivanje te podrške.

IRK predlaže različite vrste podrške, a njih pružaju odgovarajuće ustanove i organizacije koje su navedene u individualnom planu podrške. Roditelj, odnosno staratelj, treba da dobije informacije od članova IRK na koji način i gde se određena podrška ostvaruje.

Primeri dodatne podrške koju može da predloži IRK

IRK može da predloži podrške koje mogu da pomognu razvoju, učenju i uključivanju u zajednicu deteta, kao na primer:

- Prilagođena nastavna sredstva i asistivne tehnologije (pomagala);
- Uslugu lični pratilac deteta;
- Angažovanje stručnjaka sa specijalizovanim znanjima (lekari specijalisti, logopedi, psiholozi, itd.);
- Obezbeđivanje obuke učenika za korišćenje pisma za slabovide, upotrebu znakovnog jezika i asistivne tehnologije, za samostalno kretanje, itd.;
- Prilagođavanje prostora (pristup školi, zdravstvenoj i socijalnoj ustanovi...);
- Uvećan iznos dečijeg dodatka.

Neke mere za koje je obavezno mišljenje IRK-a

- Upis u osnovnu i srednju školu za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju (tzv. „specijalnu školu“);
- Upis u razvojnu grupu u predškolskoj ustanovi;
- Odlaganje upisa u prvi razred osnovne škole;

- Individualni obrazovni plan sa izmenjenim nastavnim programom ili izmenjenim nastavnim planom i programom (tzv. IOP2).

Zašto je za ove mere obavezno mišljenje IRK?

IRK ima ulogu da dodatno proveri da li je opravdano, i za vaše dete najbolje:

- da ide u „specijalnu“ školu umesto u redovnu školu (kao i sva druga deca);
- da u vrtiću bude u posebnoj grupi, umesto u grupi zajedno sa svom decom;
- da upis u školu bude odložen, umesto da u školu krene na vreme zajedno sa svojim vršnjacima (što je po pravilu bolje za dete).

IRK takođe proverava da li je škola preduzela sve potrebne mere podrške pre nego što je za dete definisan individualni obrazovni plan sa izmenjenim sadržajima (IOP2).

Trajanje postupka procene i donošenja mišljenja IRK

Ceo postupak traje do 45 dana od dana podnošenja zahteva interesornoj komisiji.

Ko ima pravo prigovora na mišljenje IRK-a?

Pravo na prigovor na mišljenje IRK ima isključivo roditelj, odnosno staratelj deteta, u roku od osam dana od dana dostavljanja mišljenja. IRK potom preispituje svoje mišljenje po prigovoru i daje konačno mišljenje.

Kako možete da saznate još više o radu IRK?

Informacije o radu IRK u vašoj sredini možete da dobijete od izabranog lekara, zaposlenih u školi ili vrtiću koje pohađa dete, zaposlenih u centru za socijalni rad ili od koordinatorka IRK u lokalnoj samoupravi. _____

(na crtu treba upisati kontakt telefon lokalnog koordinatorka IRK)

Detaljnije informacije mogu da se nađu na sledećim internet stranicama:

<http://www.mrezainkluzija.org/resursi/category/3-pravilnici>
<http://www.mrezainkluzija.org/resursi/category/6-publikacije>
<http://www.mpn.gov.rs/info-linija-za-roditelje-podrška-inkluzivnom-obrazovanju/>

Unapređenje profesionalne podrške u zajednici – važan korak u inkluziji dece

DODATNA PODRŠKA DETETU i UČENIKU

Informacije za roditelje/staratelje

Liflet je nastao u okviru projekta Unapređenje profesionalne podrške u zajednici – važan korak u inkluziji dece koji realizuje CSP u saradnji sa UNICEFom, Ministarstvom prosvete nauke i tehnološkog razvoja, SIPRU i SKGO.

Uz finansijsku podršku: